

CRIME SCENE INVESTIGATOR KAROLIEN VAN DIJCK, KWELDUIVEL VAN POLITIE EN PARKET

Een onrustbarende verdwijning. Een wanhopige zoektocht naar de vermiste. De ontdekking van het lijk in het kanaal. De vragen die om een antwoord schreeuwen. Waar is de fiets van het meisje? Hebben DNA-sporen van de dader het verblijf in het water overleefd? En heeft de dader geen andere stille getuigen achtergelaten? Een schoenspoor, een vezel van een jas, een haar, het kleinste detail kan de doorbraak betekenen. Nee, dit is niet de synopsis van de zoveelste CSI-aflevering. Maar ongetwijfeld zouden Gill Grissom en zijn team aan de moord op de 18-jarige Annick Van Uytsel uit Diest een taaie klus hebben.

Over het onderzoek in deze schokkende zaak kan en wil Karolien Van Dijck geen commentaar kwijt. Ze is er om te beginnen niet zelf bij betrokken. Maar vooral: ze wil de dader of daders in geen geval wijzer maken met haar inzichten in het verloop van het onderzoek. Dat ze met kennis van zaken over crime scene investigation kan praten, staat buiten discussie. Karolien Van Dijck (28) mag zich 's lands allereerste onafhankelijke forensisch consulent noemen. Ze studeerde in eigen land scheikunde, en trok dan naar de Univeristy of Strathclyde in Glasgow om er een master in de forensische wetenschappen te halen. Het was geen vodge papier waarmee ze terugkeerde: Strathclyde geldt als een begrip in de forensische wereld. Voor de 35 peperdure plaatsen staan jaarlijks honderden kandidaten aan te schuiven, zelfs Amerikanen vinden de weg naar Schotland. Over gebrek aan afwisseling had Van Dijck niet te klagen. Ze leerde haren, vezels, glas, lichaamsvochten, documenten, voet- en vingersporen analyseren, het alfabet van de crime scene investigation. Als scheikundige kon ze zich bovendien uitleven in boeiende keuzevakken zoals de analyse van brandhaarden, drugs en springstoffen. Veel tijd om naar CSI te kijken heeft ze overigens niet. Karolien Van Dijck (28) doceert intussen zelf criminalistiek, aan de Hogeschool van Amsterdam die vorig jaar als eerste in de Lage Landen met een opleiding forensische wetenschappen is gestart. De overblijvende uren steekt ze in Karvadi, haar eenpersoonsbedrijf dat tegen klinkende munt forensisch advies verstrekt. Haar cliënteel bestaat hoofdzakelijk uit strafpleiters, en niet van de minsten. Zo huurde Hans Rieder haar in voor de verdediging van Els Leemans tijdens het geruchtmakende assisenproces over de zogenaamde oordopjesmoord. Leemans werd veroordeeld, maar dat heeft Van Dijcks zelfvertrouwen niet aangetast. Politiepeurders en parketmagistraten mogen hun borst nat maken, want hun monopolie op forensisch onderzoek wankelt. Van Dijck is er stellig van overtuigd: binnen enkele jaren wordt sporenonderzoek een tegensprekelijke materie, en is het optreden van onafhankelijke forensische experts voor de assisenjury doodgewoon, zoals dat nu al het geval is in de Angelsaksische wereld.

Ze heeft ons rendez-vous gegeven in een brasserie vlak naast het oude justitiepaleis van Antwerpen, de plek waar vader Van Dijck zijn carrière begon als laborant bij het parket. Bij zijn pensioen was hij opgeklimmen tot hoofd van de technische politie in Vlaanderen. De openingsvraag was dan ook gauw gevonden. Zit de forensische liefde misschien in de genen?

Van Dijck: "Ik zal het maar toegeven. Als klein meisje was ik al gefascineerd door het werk van mijn vader. Als hij aan de computer zat, kroop ik op zijn schoot en vroeg hem waar hij mee bezig was. Hij gaf nooit details, maar vertelde dat er stoute meneren waren die slechte dingen deden, en dat hij probeerde die stoute meneren te pakken. Als hij 's avonds na zijn werk een pijp opstak, dan wist ik hoe laat het was. Dan was er een lijk gevonden, die pijp was zijn manier om de geur kwijt te spelen. Op mijn achttiende wist ik perfect wat ik later wilde doen. Forensisch onderzoek, zoals vader. Ik was trouwens van plan om meteen forensische wetenschappen te studeren, in Lausanne. Maar thuis zagen ze het niet zitten dat ik als 18-

jarige helemaal alleen naar Zwitserland zou trekken. Haal eerst hier maar een diploma, zei moeder. Als je aan het einde van de rit nog interesse hebt, kun je altijd nog forensische wetenschappen studeren. Achteraf bekeken was het een goede raad. Mijn opleiding scheikunde heeft me in Strathclyde geweldig geholpen.”.

Humo: waarom ben je niet zoals je vader bij de politie gegaan?

Van Dijck: “Het heeft niet veel gescheeld. Op het einde van de opleiding in Strathclyde ben ik naar België teruggekeerd, voor een stage bij het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie. Blijkbaar waren ze erg tevreden, want ze wilden me na mijn studies aanwerven. Inhoudelijk was hun voorstel best interessant, jammer alleen van het loon, ik kon er nauwelijks de huur van mijn appartement van betalen. Solliciteren was een ontvullende ervaring. Ik keerde uit Schotland terug met een hoop kennis en een prestigieus diploma, maar niemand zat er op te wachten, ook in Nederland niet. ‘Mooi parcours’, zeiden ze bij Nederlands Forensisch Instituut, “maar helaas niet genoeg ervaring”.

Humo: en zo ben je bijna uit arren moede de eerste zelfstandige forensische consultant van België geworden. Wat moeten we ons bij die titel voorstellen?

Van Dijck: “Vooraf geen forensisch arts, zoals een hardnekkig misverstand wil. Ik heb al vaak mensen met medische vragen doorverwezen. Maar afgezien daarvan bestrijk ik een breed terrein: forensische consultants zijn er voor iedereen die zich vragen stelt over de wetenschappelijke aspecten van een gerechtelijk onderzoek. Afgesloten of hangende zaken herbekijken door een forensische bril, daar komt het in feite op neer. Strikt genomen ben ik geen crime scene investigator, dat zijn de politiemensen die de plaats van het misdrijf onderzoeken. In principe hoef ik de crime scene, de plaatsdelict of PD zoals we in het jargon zeggen, zelfs niet te betreden. Dat heeft ook weinig zin, want ik word gewoonlijk pas maanden of jaren na het misdrijf ingeschakeld om het werk van de officiële crime scene investigators te evalueren”.

Humo: hoe gaat dat in zijn werk?

Van Dijck: “Tot nog toe heb ik hoofdzakelijk in assisenzaken gewerkt. Ik begin altijd met het opvragen van de kleurenfoto’s en de processen verbaal van de PD, en uiteraard de analyses van de sporen. Met die instrumenten kan ik het onderzoek tegen het licht houden. Wat is er precies gebeurd op de PD? Waar heeft men de sporen aangetroffen? Hoe heeft men die sporen veilig gesteld? Is er geen sprake van contaminatie, besmetting van een spoor door onoordeelkundige manipulatie? Dat zijn essentiële vragen, je moet zeker zijn dat het spoor dat op de PD werd aangetroffen, hetzelfde is als het spoor dat als overtuigingsstuk op het proces wordt gepresenteerd. In het Engels spreken ze van de *chain of custody*, het bergen en veilig stellen van sporen. In Strathclyde werden we erop gedruid: het komt er niet alleen op aan dat je sporen correct verzamelt en onderzoekt. Nee, je moet voor de rechtbank de hele chain of custody ook nog kunnen bewijzen. Dat betekent rapporten schrijven aan de lopende band. Iedere stap die je op de PD zet, elk voorwerp dat je verplaatst, het moet allemaal zorgvuldig worden opgetekend. Britse rechters lachen daar niet mee. Eén hiaat in je chain of custody, en je kunt inpakken”.

Humo: hoe werkt dat in België? Wordt hier zwaar getild aan de chain of custody?

Van Dijck: “Niet echt. Een gemiddeld Belgisch politieonderzoek zou door een Britse rechtbank naar de prullenmand worden verwezen. Ik zeg niet dat onze rechercheurs tijdens een afstapping met hun vuile voeten over de PD lopen. De mensen van de technische recherche zijn geen lompe boeren, ze worden behoorlijk opgeleid. Maar het is hier geen

traditie om de chain of custody voor de rechtbank te bewijzen. Waarom zou je al die rapporten schrijven als niemand er om vraagt? Waarom al die voorzorgen nemen als je toch het monopolie op het materiële sporenonderzoek hebt? In het Angelsaksische rechtssysteem bestaat zo'n monopolie niet. In Engeland bijvoorbeeld worden de sporen eerlijk verdeeld tussen de recherche en de verdediging. Of het nu een bloedstaal dan wel een drugmonster is, de helft gaat sowieso naar de verdediging. Ik heb het meegemaakt tijdens een praktijkoefening in Strathclyde: een medestudent mocht een drugmonster van de politie analyseren. In het lab liep het echter mis: de boel ontplofte, zijn drugs hing aan het plafond. Natuurlijk had de tegenpartij nog de andere helft van het monster liggen, maar geen sprake van dat de politie daar nog een deel van kreeg. Die student heeft het met de staart tussen zijn benen mogen uitleggen aan de rechter, een echte magistraat die de oefening begeleidde. Het was natuurlijk een simulatie, maar in het echt gaat het net zo. *Equality of arms*, daar kan ik in België alleen maar van dromen. Hier weigeren ze zelfs om foto's op te sturen, ik moet ze op de computer van het parket gaan bekijken. Aan die discriminatie kan ik me blauw ergeren".

Humo: hoeveel assisenzaken heb je al gedaan?

Van Dijck: "Twee, momenteel ben ik een derde assisenzaak aan het voorbereiden. Dat lijkt weinig, maar alle begin is moeilijk. Toen ik een jaar geleden met Karvadi startte, kon niemand zich iets voorstellen bij een forensisch consultant. En wat doe je als je een nieuw product op de markt gooit? Reclame maken, in de hoop dat de mensen ervan zullen proeven. Ik heb alle grote advocatenkantoren in het Antwerpse aangeschreven. De eerste die reageerde was Kris Luyckx, die als pro deo optrad voor een van de drie verdachten in de roofmoord op François Ooyen, een dokwerker uit Essen. Ik herinner me niet alle details, maar het was een hoogst merkwaardige zaak. Aanvankelijk dachten ze dat het slachtoffer een natuurlijke dood was gestorven. Pas anderhalf jaar later, nadat iemand aan de toog zijn mond had voorbijgepraat, werd het overlijden als roofmoord gekwalificeerd. Die vertraging was geen cadeau voor het forensisch onderzoek. Het parket had geen afstapping op de PD georganiseerd, en het slachtoffer was zonder autopsie begraven. De speurders moesten zich behelpen met enkele foto's van een politieagent die het slachtoffer had ontdekt".

Humo: heeft je onderzoek gewogen op dat assisenproces?

Van Dijck: "Ik heb enkele pertinente vragen opgeworpen. De beklaagden hebben toegegeven dat ze het slachtoffer in zijn eigen huis hadden afgetuigd en beroofd, maar zonder hem te vermoorden. Het parket sprak echter van strangulatie, wurging met een touw. Op de foto's zag je inderdaad sporen in de hals, maar die konden ook te wijten zijn aan een valpartij in bed. Op de sponde aan het hoofdeinde zaten bolvormige uitsteeksels die een verklaring voor de halskwetsuur konden bieden. Er was trouwens iets vreemds aan de hand: het huis van het slachtoffer zag er helemaal niet uit als de plek waar zich een dodelijke vechtpartij had afgespeeld. Alles was kraaknet, er lagen zelfs kanten doekjes onder de asbakken op de salontafel. Wie heeft het huis opgeruimd, vroeg ik me af. Volgens mij waren het niet de beklaagden, want dat was hun stijl niet. Begrijp me niet verkeerd, ik heb nooit uitgesloten dat het pak slaag de trigger was die misschien tot een dodelijke valpartij heeft geleid. Maar ik heb wel vraagtekens geplaatst bij de bewering van het parket dat strangulatie de enig mogelijke verklaring was".

Humo: mooie hypothese, maar de assisenjury lustte er geen pap van. De drie beklaagden werden schuldig bevonden. Ook in de zaak Leemans werd je cliënte veroordeeld. Slechte reclame voor Karvadi?

Van Dijck: “Zo mag je het niet bekijken. Om te beginnen werk ik niet rechtstreeks voor de beklaagden, ik sluit mijn contract altijd met de advocaten die trouwens ook mijn rekening betalen. Hoe ze dat bedrag op hun cliënt verhalen, dat is mijn zaak niet”.

Humo: sorry voor het onderbreken, maar ben je een dure vogel?

Van Dijck: “Wat heet duur? Ik word per uur betaald. Vergeleken met een vuilnisman ben ik duur, maar vergeleken met een advocaat ben ik een koopje”.

Humo: okay, terug naar de vorige vraag. Hoe erg is om in het verliezende kamp te zitten?

Van Dijck: “Dat kamp zou ik willen relativeren. Natuurlijk, als een advocaat mij inhuurt, dan hoopt hij dat zijn cliënt daar beter van wordt. Maar dat betekent niet dat ik mijn onderzoek met een gekleurde bril voer. Bij mijn eerste gesprek met een advocaat leg ik er altijd de nadruk op: als forensisch wetenschapper ben ik neutraal. Stel dat de burgerlijke partij of het parket mij morgen vraagt een zaak te onderzoeken, dan zullen ze krek hetzelfde rapport krijgen als de verdediging. Ik spreek me nooit uit over schuld of onschuld, en je zult mij ook geen commentaar horen geven over de uitspraak van een jury. Over de veroordeling van mevrouw Leemans wil ik alleen dit kwijt: ik beschouw dat niet als slechte reclame voor Karvadi. Integendeel zelfs, meester Rieder was vol lof over mijn werk, hij heeft me na het proces zelfs een dankmail gestuurd”.

Humo: sportief, maar het blijft een nederlaag...

Van Dijck: (onverstoorbaar): “Meester Rieder zag het proces helemaal niet als een nederlaag. Voor de start gaf niemand een euro voor de kansen van mevrouw Leemans. Lees er de kranten uit die periode maar op na. Zij had de moordenaars van haar man binnengelaten, dat stond als een paal boven water. Uiteindelijk werd ze door een nipte meerderheid van zeven tegen twaalf schuldig verklaard. We zijn er dus in geslaagd bij vijf juryleden twijfels te zaaien over de schuldvraag, een onverhoopt succes dat volgens meester Rieder deels aan mijn rapport te danken is”.

Humo: Hoe heb je dat verschil dan wel gemaakt? Je bent maar één keer in de getuigenbank verschenen, een bliksemoptreden dat hooguit vijf minuten heeft geduurd...

Van Dijck; “Kijk, advocaten moeten zelf uitmaken of ze mij als getuige willen horen, daar heb ik niks aan te zeggen. Ik ben er alleszins niet bang voor, als ze mij roepen, dan ga ik. Meester Rieder vond dat ik één aspect van mijn onderzoek best zelf uit de doeken kon doen. Het ging over de toegankelijkheid van het appartement van het slachtoffer. Het parket had maar één piste onderzocht: Leemans had de moordenaars binnengelaten. Maar ik heb ter plaatse vastgesteld dat er nog twee hypothesen waren. Met een stuk plastic van een colafles was het een koud kunstje om de voordeur te openen, ik heb het zelf uitgetoet. Ook het dakraam was een mogelijke toegang. Die experimenten ben ik zelf voor de jury gaan toelichten, maar daarmee was mijn rol niet uitgespeeld. Meester Rieder heeft uitgebreid geput uit mijn rapport, mijn conclusies liepen als een rode draad door zijn tussenkomsten. ‘Het lijkt wel alsof jij speciale ogen hebt’, zei hij op een keer, ‘jij ziet dingen die wij niet zien’. Het zijn niet de ogen, heb ik geantwoord, het is de manier waarop je ze gebruikt. Ik bekijk de zaken als forensisch expert, jullie hanteren de blik van een advocaat”.

Humo: en wat heeft die blik je geleerd over de zaak Leemans?

Van Dijck: “Dat er in het sporenonderzoek is geblunderd. Alleen al uit de processen verbaal kon ik opmaken dat er van alles is misgelopen op de PD. Stel je voor: de eerste hulpverleners hebben gependeld tussen het slachtoffer en mevrouw Leemans. Zo zet je de deur wagenwijd open voor contaminatie. Hoeveel waarde moet je nog hechten aan een spoor, als je eerst aan het lijk zit te wriemelen om je vervolgens over de hoofdverdachte te buigen? En dan de manier waarop ze de tape hebben behandeld waarmee mevrouw Leemans werd gekneveld. Op een bepaald moment kleeft die op een mat, dan weer blijkt hij ergens op de grond te liggen. Zo spring je niet om met een overtuigingsstuk, een stuk dat nota bene op het proces een doorslaggevende rol zou spelen. Maar het ergste was wel het optreden van de brandweer”.

Humo: de brandweer?

Van Dijck: “Ja, de lokale politie heeft de brandweer geroepen omdat er op de plaatsdelict een sterke ammoniakgeur hing. Ach, de politie valt in deze weinig te verwijten. Ze hadden de juiste reflex: de boel bevrozen tot de technische recherche op de plaatsdelict arriveerde. Ze wilden maximaal één man van de brandweer binnenlaten, maar dat was buiten de brandweercommandant gerekend. Zie je, volgens het veiligheidsprotocol moeten brandweperlui altijd met minstens twee opereren. En zo is de kermis begonnen, ik denk dat zowat het voltallige korps een kijkje is gaan nemen in de slaapkamer waar het slachtoffer lag. Tot overmaat van ramp hebben ze de ramen opengezet en ventilatoren geïnstalleerd om de ammoniaklucht te verspreiden. Verluchten was noodzakelijk, maar de manier waarop was een ramp voor het forensisch onderzoek. Alle sporen werden verplaatst of weggeblazen. Ook de rapportage over de PD was lamentabel. Er werden haren gevonden bij het slachtoffer. In het ene rapport liggen die naast de hand van meneer Biemans, een ander rapport situeert diezelfde haren in zijn hand. Daarover hebben we een vraag gesteld. Wat was het nu? Lagen ze ernaast, dan zijn die haren misschien komen aanwaaien door de ventilatoren van de brandweer en wordt het spoor twijfelachtig. In het andere geval is zo'n spoor juist heel belangrijk. Zelfs een ventilator kan geen haren in de hand van een dode blazen. Die zaten er dus al in, voor die hand door lijkstijfheid is verkramp”.

Humo: heb je een antwoord op je vraag gekregen?

Van Dijck: “Nee, maar ze hebben die haren wel geanalyseerd, ze bleken afkomstig van een onbekende. Wat moeten de haren van een onbekende in de hand van dat lijk? Dat is toch geen stomme vraag. Weet je, ik heb de zaak Leemans voorgelegd aan Niamh NicDaeid, een van mijn proffen uit Strathclyde. Ze komt uit Ierland, een straffe madame die een wereldautoriteit is op het vlak van forensisch brandonderzoek en drugprofilering. Toen ik over het optreden van de brandweer begon, viel ze bijna van haar stoel van het lachen”.

Humo: de chain of evidence vertoont in België wel vaker zwakke schakels. Joan De Winne, specialist bij de federale politie in het opsporen en identificeren van lijken, vertelt in een interview over de verbaasde reactie van een onderzoeksrechter tijdens een afstapping. Dat hij een looppad naar het lijk had aangelegd, dat had de magistraat nog nooit gezien. Verwondert jou dat?

Van Dijck: (geïrriteerd) “Hoe is het mogelijk? Cordons bepalen en perimeters instellen is zowat het eerste wat je doet als je op een plaatsdelict komt, anders loopt iedereen kras over de crime scene. Meestal kies je het looppad dat de lokale politie of de hulpdiensten hebben gevolgd, want daar zijn de sporen toch al bedorven. Als dat is gebeurd, kun je de taken en de logboeken verdelen, en is alles klaar voor een eerste rondgang. Eerst doe je de algemene fotografie en video en maak je de nodige schetsen, daarna ga je de plaatsdelict opdelen. Linie, raster, spiraal, de methode hangt af van de grootte van de plaatsdelict.

Vervolgens ga je de sporen lokaliseren. Waar komt dat glas met het bloedspoor vandaan? Hoe verhoudt het zich tot de andere objecten in de omgeving? Je moet er vooral op letten dat je ieder spoor correct identificeert, dat het glas met die bloedspat in het pv hetzelfde nummer draagt als op schets, video en foto's. Dat zijn allemaal basisregels van de criminalistiek, het kan niet dat daar tegen gezondigd wordt".

Humo: hinkt België achterop inzake forensisch onderzoek?

Van Dijck: "We moeten er geen karikatuur van maken, ook in Engeland loopt niet alles perfect. De Yorkshire Ripper kon ongestoord dertien vrouwen vermoorden omdat de politie haar werk niet goed deed. Maar in Engeland hebben ze daar lessen uit getrokken en het forensisch onderzoek op een hoger niveau getild. Ook de Nederlandse justitie heeft een paar zware uitsluiters gekend. Bekende voorbeelden zijn de stewardessmoord van Putten en de Schiedamse parkmoord, twee dossiers waarin door slordig speurwerk onschuldigen jarenlang in de cel hebben gezeten. Pijnlijk, maar die schandalen hebben ervoor gezorgd dat in Nederland meer middelen voor forensisch onderzoek werden vrijgemaakt. In België is dat niet gebeurd, al zal niemand durven beweren dat onze justitie de voorbije vijftien jaar geen flaters heeft begaan. Het gaat wel de goede richting uit, maar veel te traag. Sporenonderzoek is voor de beleidsmakers nog altijd geen absolute prioriteit".

Humo: wat moet er veranderen?

Van Dijck: "Ik droom van een opleiding zoals in Nederland. Professor Van de Voorde organiseert in Leuven een uitstekend postgraduaat, maar dat is bestemd voor mensen uit het vak. Op bachelorniveau is er niks, terwijl we in Vlaanderen nochtans voldoende know how hebben voor een goede opleiding. En wat ook moet veranderen: sporenonderzoek moet tegensprekelijk worden. Het is toch onlogisch: een psychiatrisch verslag is wel tegensprekelijk. Als de verdediging niet akkoord gaat met de psychiater van het parket, dan kan ze een tweede, onafhankelijke psychiater inschakelen. Maar forensisch onderzoek, dat voor de rechtbank veel zwaarder weegt, blijft het monopolie van het parket. Stel dat ik als forensisch consultant een niet onderzocht spoor ontdek, een pluk haar, een kogelhuls, een bloedspat. Wel, ik heb geen recht om dat spoor zelf te onderzoeken. Ja, de advocaat kan voor de rechtbank wel bijkomende onderzoeksdaden vragen. Maar die zullen worden uitgevoerd door hetzelfde team dat het spoor in eerste instantie heeft verwaarloosd. Dat kan toch niet, in zo'n geval moet het onderzoek door een onafhankelijk team worden overgedaan. Maar goed, dat monopolie blijft niet duren. Als er meer en meer mensen zoals ik in de rechtbanken verschijnen, zal het wel vanzelf afbrokkelen".

Humo: de airhostessmoord van Putten is een interessante case. Het Nederlandse Forensisch Instituut wist dat de drie veroordeelde daders onschuldig in de cel zaten. Sterker nog, tijdens lezingen van het NFI werd hun geval geciteerd als een voorbeeld van een gerechtelijke dwaling. Toch weigerde de Nederlandse justitie de zaak ter heropenen, dat gebeurde pas toen de bekende gerechtsjournalist en mediafiguur Peter De Vries zich met de zaak ging bemoeien. Liever onschuldigen in de cel laten wegrotten dan een fout toegeven...

Van Dijck: "Dat is helaas geen unicum. Speurders en magistraten zijn ook maar mensen. Ik twijfel er niet aan dat ze meestal met de beste bedoelingen aan een zaak beginnen. Maar het gevaar bestaat dat ze na een poosje aan tunnelvisie gaan lijden. Ze hebben een piste gekozen, en sluiten de ogen voor sporen die in een andere richting wijzen. Als docent kan ik het niet vaak genoeg herhalen: zich vergissen is geen ramp, maar het is onvergefelijk als je weigert een vergissing toe te geven. Tijdens de examens ben ik daar onverbiddelijk voor. Als mijn

studenten een fout niet onder ogen willen zien, maar ik ze onderuit. Deze materie is te delicaat, in een forensisch onderzoek kunnen vergissingen catastrofale gevolgen hebben”.

Humo: De Hogeschool van Amsterdam heeft een gouden greep gedaan met de bacheloropleiding forensische wetenschappen. Dit jaar registreerde men meer dan zestig nieuwe inschrijvingen, onder wie heel wat Vlamingen. Allemaal dank zij CSI?

Van Dijk: “Forensische wetenschappen zitten overal in de lift. In Engeland en Nederland springen de opleidingen als paddestoelen uit de grond. Onder ons gezegd, sommige van die paddestoelen kunnen het best meteen onder de grond worden geschoffeld. Er zit veel kaf tussen het koren, scholen en universiteiten die een graantje van de hype willen meepikken zonder zich om de kwaliteit van de opleiding te bekommeren. Maar je hebt gelijk, die hype heeft veel te maken met televisiereeksen zoals CSI, Silent Witness en Bones. Nogal wat van onze eerstejaars verwijzen trouwens uitdrukkelijk naar CSI om hun studiekeuze te motiveren. Dat ze het spannend vinden, die stoere mannen en vrouwen met hun steriele handschoenen die de ene moord na de andere oplossen. Lieverds, zeg ik hen bij de start van het academiejaar, vergeet CSI, in het echt gaat het er heel anders aan toe. Bij sommigen volgt de ontzuivering trouwens snel, als ze ontdekken waarom het begrip forensic sciences uit twee woorden bestaat. Die wetenschappen zijn heus geen bijzaak, zonder een stevige kennis van scheikunde, fysica en biologie kom je niet ver”.

Humo: CSI is een fenomeen. De drukst bekeken dramareeks van de States, verkocht aan televisiestations in 180 landen. De producenten hoeven duidelijk niet op een dollar te kijken. In mijn ogen ziet het spoorwerk van Gil Grissom en zijn team er alleszins geloofwaardig uit. Kun jij er naar kijken?

Van Dijk: “Niet zonder me blauw te ergeren. Alles wordt kinderlijk eenvoudig voorgesteld. Moorden worden door een clubje van vier vijf deskundigen opgelost. Die onderzoeken niet alleen de sporen, ze gaan ook getuigen ondervragen. Zo werkt het natuurlijk niet, als forensisch expert ben je maar een radertje in een complexe machine. Deskundigen die zelf getuigen ondervragen, dat is onzin. Wat me nog meer stoort: de mannen van CSI hebben altijd ongelooflijk veel geluk. Vinden ze een voetspoor, dan zitten daar alle mogelijk typica in. Een vingerspootje is altijd volledig, aan een verdwaald haar bengelt gegarandeerd een joekel van een wortel. Politie mensen zouden een gat in de lucht springen met zulke vondsten. Een compleet vingerspootje is luxe, meestal moeten ze zich met een hoekje behelpen”.

Humo: over het forensisch niveau van onze Vlaamse crimi-reeksen zullen we het hier maar hebben zeker?

Van Dijk: “Ik heb een keer naar Witse gekeken, dat was voldoende. Ik zag een figurant een product vernevelen om onzichtbare bloedsporen aan het licht te brengen. Van kop tot teen in een beschermend pak om geen sporen te bederven, helemaal zoals het hoort. Een seconde later zie je de acteurs op diezelfde plek rondlopen, zonder beschermende kledij, zelfs zonder mondkapje. Ach ja, het is natuurlijk televisie. De kijkcijfers zouden snel ineenzakken moesten ze de realiteit van het forensisch onderzoek tonen. Op de televisie is een DNA-onderzoek zo geflikt, in werkelijkheid is dat een traag en uiterst secuur werk. Het ergste is dat programma's zoals CSI een grote impact hebben op de publieke opinie, en ook op assisenjury's. In Amerika zijn al vrijspraken gevallen omdat het spooronderzoek van de politie niet aan de verwachtingen van de jury beantwoordde. Een DNA-onderzoek wordt als een must gezien, terwijl het soms niet haalbaar is. Denk maar aan de zaak van Stacy en Nathalie, daar zijn de DNA-sporen onbruikbaar omdat de lijken te lang in het water hebben

gelegen. Maar steeds meer Amerikaanse juryleden pikken die uitleg niet meer. Het kan wel, zeggen ze, want we hebben het op CSI gezien”.

Humo: In programma zoals CSI is DNA the smoking gun. Als alle middelen zijn uitgeput, dan brengt een spatje DNA alsnog redding. Realistisch?

Van Dijck: “DNA is niet mijn vakgebied. Ik ben in Strathclyde als forensisch expert scheikunde afgestudeerd, de echte DNA-specialisten zaten in de richting biologie. Ik kan zelf geen DNA-profiel analyseren, daarvoor loop ik naar de bioloog om de hoek. Maar ik weet wel genoeg om een DNA-onderzoek te interpreteren en er kritische vragen over te stellen. Kijk, DNA heeft een revolutie in de forensische wetenschappen veroorzaakt, daarover geen discussie. Maar het belang wordt overschat, ook onze studenten spreken over niks anders. DNA, DNA, alsof er geen andere sporen meer bestaan. Dactyloscopie, de analyse van vingersporen, is bij een forensisch onderzoek even belangrijk als DNA. Er zijn nog nooit twee mensen met identieke vingerafdrukken ontdekt, terwijl eeneiige tweelingen wel hetzelfde DNA delen. Het blinde geloof in DNA-onderzoek is riskant, er zijn al ongelukken mee gebeurd. Ik herinner me een verkrachtingszaak in Amerika waarin een onschuldige werd veroordeeld op basis van een fout DNA-spoor. Meester Rieder heeft het ooit in een assisenzaal gezegd: ‘Ik geef u mijn pen, en voilà, mijn DNA wandelt samen met u de rechtbank buiten’. Dat is het helemaal, je moet erg opletten met DNA-sporen. Heeft iemand het op de PD geplant, of is de drager daar echt geweest? Dat voorbehoud geldt trouwens voor alle verplaatsbare sporen. Ook bij een schoenafdruk moet je de vraag stellen: is de drager hier zelf geweest, of heeft de minnaar van zijn vrouw die schoenen aangetrokken om zijn rivaal erin te luizen?”.

Humo: je vader zal je niet tegenspreken. Kijkt hij wel eens over je schouders mee?

Van Dijck: “Bij mijn eerste assisenproces werd ik door de burgerlijke partij uitgelachen. Heb je dat allemaal zelf ontdekt, sneerden ze, of heeft je vader je onderzoek gedaan? Belachelijk, wie mijn vader kent, weet dat hij mijn handje niet vasthoudt. Natuurlijk vraag ik hem wel eens om advies, ik zou wel gek zijn hem niet als klankbord te gebruiken. Ach ja, als vrouw word je in dit wereldje wel vaker met clichés geconfronteerd, zeker als je er als een poppemieke uitziet. Het is niet lang geleden dat ze in de bioscoop mijn pas vroegen als ik naar een film voor volwassenen ging kijken”.

Humo: rook je wel eens pijp zoals je vader of heb je andere methodes om de geur van rottende kadavers te verdrijven?

Van Dijck: (lacht) “Nee, een pijp komt er niet aan te pas. Ten andere, als forensisch consulent word ik niet rechtstreeks geconfronteerd met lijken, alleen met de foto’s. Maar tijdens mijn opleiding heb ik er wel een aantal gezien. Mijn eerste afstapping zal ik nooit vergeten, ik was bloednerveus toen we naar de PD reden. Dat was nog voor Strathclyde, ik zag het als een ultieme test. Als ik er niet tegen kon, zou ik een kruis maken over mijn forensische plannen. We reden naar een Brussels appartement. Een vrouw lag dood in de woonkamer, een man had zich met een touw aan een radiator verhangen. Moord en zelfmoord, dachten we eerst. Achteraf is gebleken dat die vrouw een natuurlijke dood is gestorven, en dat die man een wanhoopsdaad heeft gepleegd toen hij haar lijk ontdekte. Ik was geslaagd voor de test, die lijken deden me hoegenaamd niets. Later, in Schotland, heb ik ook autopsieën bijgewoond. Verse lijken, dat scheelt in geur. Tijdens mijn stage bij het NICC heb ik echter een sessie bijgewoond op de afdeling entomologie, waar ze maden en andere beestjes in ontbindende lijken onderzoeken. Dat was andere koek, ik proefde ’s avonds nog altijd die zware, weeïge geur in mijn mond”.

Humo: wat doe je eraan? Kauwgom opsteken?

Van Dijck: “Nee, vooral niet doen. Dat grapje halen ze bij de politie wel eens uit met groentjes als ze hun eerste lijk hebben geschouwd. Steek een kauwgom in je mond, dan gaat die walgelijke smaak vanzelf weg. Maar het tegendeel is waar, kauwgom neemt de smaak op, het is alsof je op het lijk zelf loopt te sjieten. Nee, doe mij maar een glas rode wijn”.

E. Raspoet
Humo